

Četba dětí Otce vlasti

Staročeská literatura

za králů Karla a Václava

(1346–1419)

1. České země v hlavním proudu

Literatura lucemburské doby se po světě šíří v rukopisech. Čtenáři jimi mohou tiše listovat, lze z nich však rovněž nahlas přednášet, anebo se celý příběh naučit z paměti a pak jej s obměnami vyprávět dál.

Autory textů jsou dosud především lidé vzdělaní ve školách tak či onak církevních. Jejich zájmy jsou však stejně rozmanité jako zájmy světského publika.

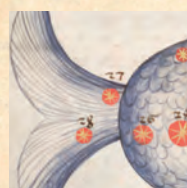
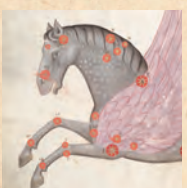

Vláda Karla IV. a jeho syna Václava představuje z hlediska písemnictví velmi plodné období. V zemích Koruny české tehdy vznikají zásadní díla ve třech jazycích (latinsky, německy a česky). V pražských Emauzích je křeslena k životu církevní slovanština a díky mezinárodní důležitosti lucemburského rodu sem proudí inspirace ze všech koutů světa. Působení této inspirace se přitom nezastavuje u učených univerzitních mistrů či v nejvyšších šlechtických kruzích, ale postupuje dál a hloub. Drobní šlechtici a měšťané tak například začínají ve 14. století dávat svým dětem jména podle hrdinů od Kulatého stolu krále Artuše. Rytířské příběhy spojující celou tehdejší Evropu je zřejmě velmi zajímaly.

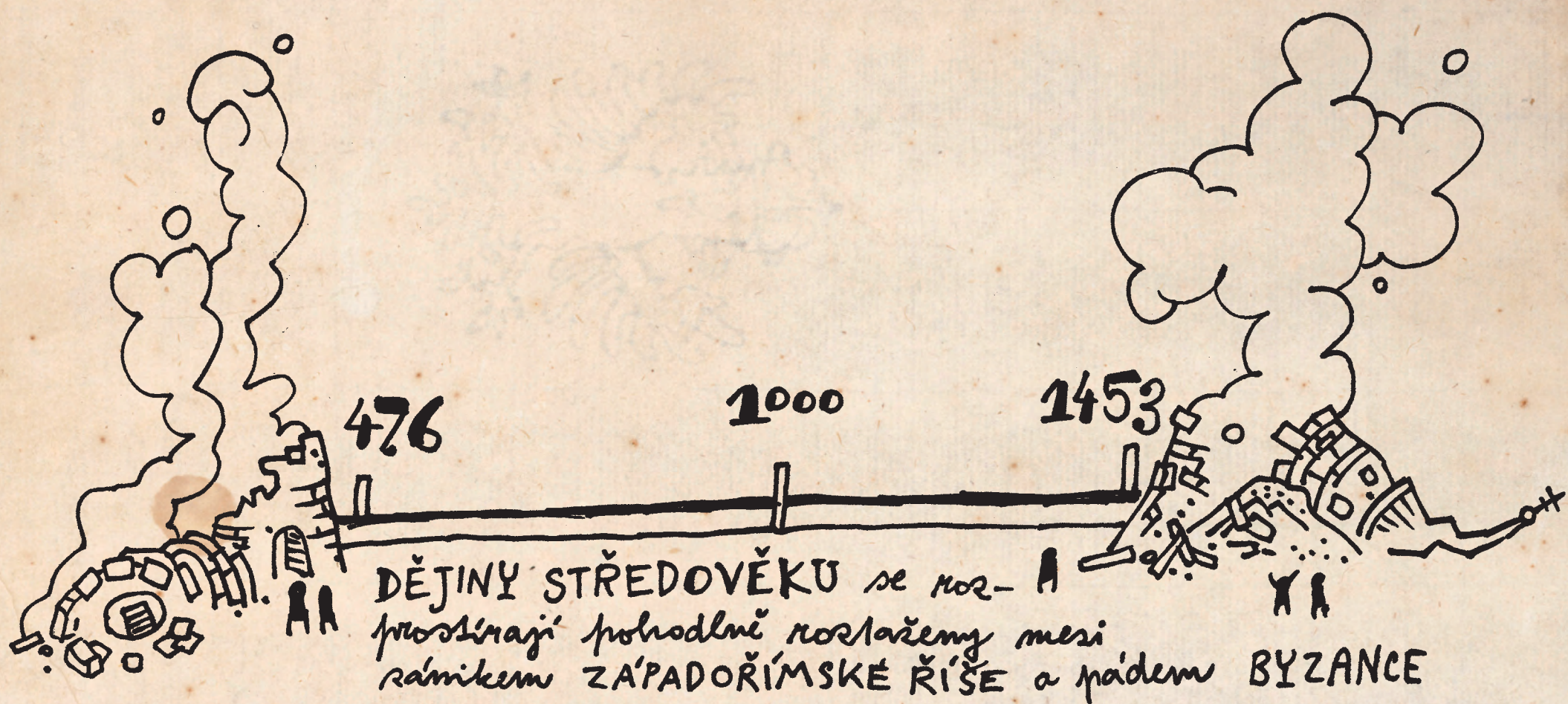

STŘEDOVĚKÁ KNIHA *má mnoho podob*
piše se rukou, vypráví se nahlas

Pro tuto výstavu vybíráme staročeské texty, které lze vnímat jako ohlasy západoevropských rytířských vyprávění. Po jejich moderních vydáních může totiž zájemce snadno sáhnout, dát se do čtení, a odrazit se tak od majestátní postavy panovníka Karla IV. někam dál a hloub do starší literatury. Na následujících panelech se seznámí s jedním autorem, který o rytířích mluví, a s trojicí anonymních textů, jež rytíři čtou. A nejen rytíři. Právě o této literatuře lze tvrdit, že měla úspěch všude tam, kde se našla chvilka volného času a někdo ochotný předčítat. Na hradech, v kláštrech a později i v síních měšťanských domů.

2. Země v příjemné dálce

Doba lucemburských králů leží od té naší příjemně daleko. Patří do historie, působí exoticky, a přesto je pro nás čitelná. Obklopují nás její stopy v podobě hradů, mostů a starých měst. Rytíři, velmoži či krásné dámy s kornoutovými čepci dodnes u mnoha z nás zabydlují hlubiny paměti sahající až do dětství. Astrid Lindgrenová píše v knize *Bratři lví srdce* o vytoužené „zemi ohníčků a pohádek“ pro nás může tato krajina snadno splynout s časoprostorem lucemburské vlády. Se šťastnou dobou před příchodem husitských válek, během nichž se všechno promění.

Středověká vyprávění mocně působí v naší fantazii i v současné populární kultuře. Lidé oblečení do kroužkových košil či kožešinových pláštíků opouštějí stránky knih a osidlují nová média. Úspěch filmového *Pána prstenů* či televizní *Hry o trůny* jako by potvrzoval Čapkova slova. Ve vzdáleném, exotickém středověku se cítíme dobře, v bezpečí před zavalující prací i před světem, který nás ohrožuje na sto způsobů. Sluší se však, abychom se v této krajině dokázali alespoň trochu pohybovat. Tato výstava nabízí výřez z mapy, ukázkou několika staročeských příběhů, které stály u zrodu onoho obrazu středověku jakožto doby rytířů a hradů, jak jej vnímáme dnes.

Jsi-li utahán, žádáš si četbu, která je jako pořádný kus masa; nechceš mlsat, nýbrž bohatýrsky se našťouchnout jako drvoštěp po práci; i dáš si pořádný román, takový s důkladným dějem; podle možnosti krvák; není-li krváku, tedy román dobrodružný, zvláště pak mořeplavecký. Při mírné indispozici, jakož i v době starostí nebo přepracování dá se číst román exotický, historický nebo utopistický, hlavně proto, že ti po těch dalekých zemích a dobách vlastně nic není.

Karel Čapek, *Kdy se co čte*.

3. Tomáš ze Štítného čte a překládá

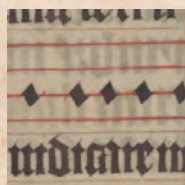
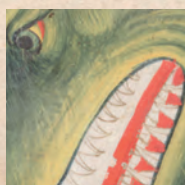
Drobný šlechtic Tomáš ze Štítného se narodil snad roku 1331 a zemřel před rokem 1410. Ještě za vlády Karla IV. začal navštěvovat přednášky na pražské univerzitě a zdejší pobyt jej hluboce poznamenal. Kolem roku 1380 se totiž ze svých jižních Čech vrátil, aby v Praze po zbytek života sepisoval různé knížky ke čtení „na hradech nebo kdekoli jinde“, aby jimi čtenáře odvedl od „zlé smilné lásky“, „klevel“ a „svárů“.

Z Tomášových spisů mohly do rytířského prostředí patrně nejnázve proniknout *Knížky o hře šachové*, překlad díla italského dominikána Jakuba de Cessolis. Pojednává se v nich o lidské společnosti, jako by byla šachovou hrou. Před čtenářem defilují sedláci v roli pěšců, úředníci mají funkci šachových věží, střelci představují panovnickovy rádce. Všechny figurky mají za povinnost hýbat se ctnostně. Úkolem hradních pánů je tuto ctnost sřežít, aby nikdo nevytáhl z šachovnice.

To pak, že je šachovnice čtverhranná a dále se dělí na čtyři strany se čtyřmi úhly, znamená, že to největší království i nejskromnější panství, má-li si uchovat svůj rád, má mít jako rovné hrany ony čtyři ctnosti. Jedna je moudrá opatrnost, druhá umírněnost, třetí síla statečné mysli a čtvrtá spravedlnost.

Knížky o hře šachové (moderní parafráze)

Tomášův patron Vojtěch Raňkův z Ježova byl jedním z mála Čechů vyznamenaných doktorátem z pařížské univerzity. Právě on také zesnulému Karlu IV. při smutečním obřadu přiřkl titul „Otec vlasti“. Od kazatele Konráda Waldhausera se Tomáš naučil, jak užívat slova k napravování mravů ostatních lidí. Waldhauserem ovlivněný Jan Milíč z Kroměříže opustil dvorskou kariéru, aby zřídil útulek pro padlé ženy. Štítný o něm praví, že „kdyby jeho nebylo, snad by nebylo ani všech těch knih, které jsem psal.“

4. Vévoda Arnošt, syn vdovy

Jezu Kriste, mocný Bože,
tvá milost nad všecko může.
Jsi Stvořitel světa všeho,
všem jsi napůjčoval z něho
nakrátko, ne do věčnosti.
Promluvil jsi však z milosti
řka: „Kdokoli mě poprosí,
o to, co na srdci nosí,
ten uslyšen jistě bude,
a tak všeho smutku zbude.“

Vévoda Arnošt (moderní parafráze)

Rytířský román *Vévoda Arnošt* je přepracováním středohornoněmeckého románu *Herzog Ernst*. Česká verze vznikla patrně kolem roku 1370 a zněla v týchž komnatách, do kterých Tomáš ze Štútného směřoval své knížky. Hlavní roli zde hraje Arnošt, vévoda bavorský a tedy blízký soused českých čtenářů.

O titulním hrdinovi čteme, že byl od mládí „pln ctnosti i víry“, a mohl proto v souladu s úvodními verši románu počítat se stálou boží pomocí. Hodila se mu. Jako syn ctné, poctivé a brzy ovdovělé paní Adličky se totiž zapletl do mocenských třenic ve Svaté říši římské, do které tehdy patřilo Bavorsko i České království.

S krásnou Arnoštovou matkou se oženil císař Otta, rovněž vdovec. Z vévody se tak stal potenciální dědic po bezdětném otčímovi. Syn císařovy sestry Jindřich, pán na Rýně, však jakožto nejbližší pokrevní příbuzný nehodlal čekat na boj o dědictví po strýcově smrti. Arnošta před císařem raději bez prodlení očernil a začal plnit jeho zemi.

„Bože, ty znáš každého,
pravého i křivého.
Všechna srdce rozeznáváš
a těm pravým vždy pomáháš.
Račiz mě vysvoboditi,
Jindřichovi se pomstíti.“

Vévoda Arnošt (moderní parafráze)

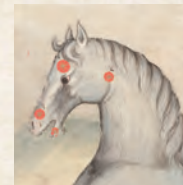
Tak zahovořil vévoda Arnošt, když se dozvěděl, že zdrojem pohromy je Jindřich. S přítelem Veclem po boku se vydal do císařova domu, kde porýnskému hraběti jednou ranou uťal hlavu. Pak mu ovšem nezbylo než prchnout před rozduřeným císařem na východní kraj světa a do druhé části románu.

5. Arnoštovo šťastné vyhnanství

Arnošt nejprve putuje na východ do Byzance, kterou již zná, neboť tam léta pobýval. Z nevlídné Říše se tedy přesouvá do jiného, bezpečnějšího impéria, kde mu nehrozí pomsta, ani výčitky. Arnošta však neláká klid, ale touží po dosažení Božího hrobu. V Konstantinopoli proto hned pospíchá na loď a vyplouvá na širé moře zahalené temnými mračny.

Hrozný vítr je obklíčí,
jenž je navzájem rozloučí...
Dvanáct korábů utonulo,
se vším živým co v nich bylo...
Však loď, ve které Arnošt byl,
kam s druhy svými nastoupil,
vyvedl Bůh do bezpečí...

Vévoda Arnošt (moderní parafráze)

Teprve nyní přichází na řadu to pravé dobrodružství. Bavorští rytíři na ostrovech kdesi mezi Kyprem a Indií bojují s ptakohlavými lidmi, unikají z magnetové hory a posléze se dávají do služeb krále lidí s okem uprostřed čela. Příběh je to fantastický. A ze středověkého hlediska dokonce „vědeckofantastický“. O oněch podivných rasách totiž seriózně pojednávají středověcí encyklopedisté třeba i český Jan Vodňanský (Aquensis).

Arnošt nakonec vede pestrou družinku dobrodruhů, ve které nechybějí nejrůznější „kobolci“ ani „obr jeden“ k vytouženému Božímu hrobu. Hrdinové tam zlomí moc babylonského krále. Arnoštův zločin ze msty tak nakonec vede k velkému vítězství ve Svaté zemi. Z hříchu vyplývá požehnání.

Arnoštova křižácká reputace nakonec způsobí obrat i v myslí císařově. Bavorskému vévodovi je odpuštěno, smí se vrátit ke své matce a příběh se uzavírá v dokonale šťastném konci.

Arnošt potom, jak si přál, vládnout v zemi započal, i z Vecla se bez potíží stal slovatný hrabě v říši, a všem, kteří s nimi byli, jejich statky navrátili, víc jim dali, než dřív měli.

Vévoda Arnošt (moderní parafráze)

6. Barevný boj knížete Štilfrida

Podle DALIMILOVY KRONIKY
byl kníže Boleslav pohřben za bratrovraždy své,
že v císařském paláci držel nad olněm
kotel

Zatímco vévoda Arnošt vyšel na svou cestu z blízkého pohraničí, prozaický příběh o Štilfridovi, sepsaný patrně na konci 14. století a dochovaný ve třech rukopisech, začíná přímo ve fantastické verzi českého království, jemuž však v onom čase dosud chybí jednota i důstojný erb. Jeden z místních knížat, jistý Štilfrid, pán s kotlem ve znaku, vůbec není se stávající situací spokojen. S touto nespokojeností se obrací na svou manželku:

„Paní milá, věz, že naši starší dávali nám radu, abychom svému jazyku všude dobývali čest a dobré jméno. A já jsem se rozhodl, že odjedu a nevrátím se, dokud své zemi nedobudu větší cti. Neboť tento kotel, který na štítu nesu, se mi hrubě nelíbí, a proto buď orla přinesu na svém štítě, nebo i kotel ztratím!“

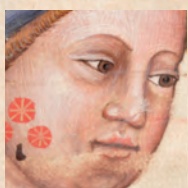
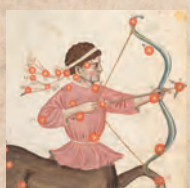
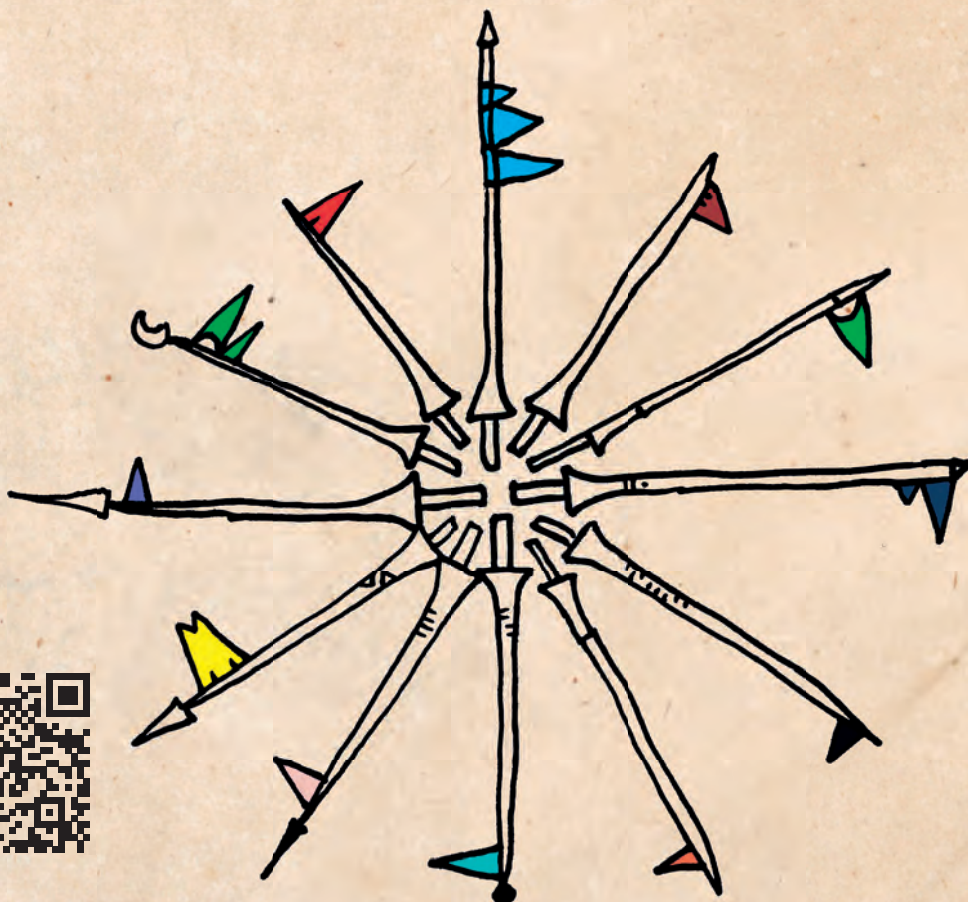
(moderní parafráze)

Štilfrid hledá štěstí u neapolského krále Astronoma ohroženého vojskem „mezopotamského anebo anglického“ krále jménem Filosofus, který díky svému bohatství všude vítězí. Český kníže navrhne králům, že se jako Astronomův rytíř sám postaví v boji proti dvanácti bojovníkům krále Filosofa. Panovníci souhlasí a Filosofus slíbí, že pokud osamocený Štilfrid jeho rytíře překoná, anglické vojsko opustí Astronomovu zemi. Boj o všechno tak může začít.

Český kníže postupně všech dvanáct rytířů pobije, přestože v barvách anglického krále vstupuje na kolbiště i rytíř Tristan z artušovských příběhů či německý hrdina Siegfried (počeštěně Žibřid). Při každém střetu Štilfrid sahá po kopí s praporkem jiné barvy.

Odměnou se mu stává vytoužené polepšení erbu orlicí – ta však nepochází z erbu římskoněmeckých císařů, jak bychom mohli očekávat, ale má být heraldickým zvířetem anglického krále. Ten proti jedinému muži naposílal výkvět celé rytířské literatury západní Evropy, a přesto prohrál. Proto nyní ztrácí právo i na svůj znak.

7. Brunčvíkova temná kořist

Kníže Brunčvík, Štilfridův syn, dědí orlici vybojovanou otcem, ale není s ní spokojen. Touží po tom, aby ji mohl nahradit erbovním znamením lva. Příběh o jeho putování nacházíme ve třech rukopisech (ve dvou z nich spolu se Štilfridem). Zatímco otec Štilfrid bojoval

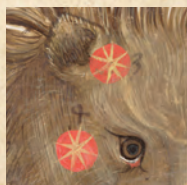
ve fantasticky zbarvené Evropě, jeho syn se vydává do ciziny podobné ostrovům z druhé poloviny *Vévody Arnošta*. Doma zanechává manželku jako příslib pokračování rodu a důvod k návratu.

Brunčvík stejně jako vévoda Arnošt troskotá na magnetové hoře, na panství mořské panny Evropy. I jemu se daří uniknout v kůži zvířecí mrtvoly, uchvácené hladovým ptákem Nohem. V pustých horách okolo hnízda mrchožroutů pak potkává i onoho vytouženého lva, který právě bojuje s ohnivým hadem. Rytíř lvu pomůže, lev ke knížeti na oplátku přilne. Arnošt s sebou nosil víru, s Brunčvíkem pro příště kráčí šelma se zlatou hřívou. Společně s ní vstupuje do služeb nestvůrného krále Olibria a osyobodí jeho dceru Afriku ze zajetí Baziliška na ostrově Arábie. Pak se na scéně objevuje kouzelný meč.

Panna Afrika řekla:
„Ten meč má velkou moc.
Když ho někdo vytasí z pochvy a zvolá:
„Hlava jedna, deset, dvacet, třicet,
sto tisíc hlav dolů!“,
hned ty hlavy dolů skákají.“
Brunčvík se smál a dobře si to zapamatoval.

Kronika o Brunčvíkovi (moderní parafráze)

Světlem prořelý Brunčvík se nakonec vrací do Prahy a přichází právě včas na svatbu své ženy. Všichni si totiž myslí, že dávno ovdověla a její otec ji chce provdat za asyrského knížete. Brunčvíkovi však k dějovému zvratu stačí jedině tasení meče. Hlavy letí dolů a v tu ránu již ztichlým hradem kráčí nový český král s novým erbem. Ale jako by té červené barvy už bylo příliš, Brunčvíkův lev má zbarvení „šeré“ a vypíná se na černém pozadí.

8. Tristram a Izalda v umělém ráji

Příběh lásky rytíře Tristana k Isoldě, ženě jeho strýce krále Marka, se těší oblibě již od 12. století. Jeho veršovaná staročeská verze (zvaná podle české podoby jmen hrdinů *Tristram a Izalda*) vznikla za vlády Václava IV. a dochovala se ve dvou rukopisných verzích. Od prvních veršů poznáváme, že má jít o exotický příběh.

Jeden král zdávna panoval
v Korvenalu, Mark se jmenoval.
Ten vedl válku proti jednomu králi,
kterému Slované podléhali.
I přijede král Rivalin z Lohnois
tomu králi Markovi na pomoc.

Tristram a Izalda (moderní parafráze)

„Slovanská země“, domácí prostor posluchačů, tu patří protivníkovi krále Marka, budoucího podváděného manžela. Jeho pomocník Rivalin se stane Tristramovým otcem. Vstupujeme tak na opačný břeh, než na jakém stojí Slované včetně Čechů. Na břeh obydlený draky a čarodějnicemi. Mladý Tristram po něm putuje na zkušenou ke strýcovu dvoru.

Tristan slouží věrně, dokonce i nevěstu pro Marka dokáže najít podle jediného zářícího vlasu. Tuto Izaldu Zlatovlasou pak z Irska veze přes moře do Markovy země. Během cesty však mladí lidé omylem společně vypijí nápoj lásky určený pro krále, a jejich životy se navždy promění.

Jejich velké milování
stalo se bez jejich přání,
jenom kvůli tomu pití.

Tristram a Izalda (moderní parafráze)

Snad chtěl autor na osudech lidí z daleké ciziny zobrazit nebezpečí divoké lásky, bořící pořádek lidských vztahů. Milencům se nejprve daří vztah tajit, scházejí se, když král spí, a ve dne hrají role věrné manželky a loajálního rytíře. Při svých pozdních schůzkách kladou před okno šachovnici, aby zabránili průniku světla. Jedné noci je však ve tmě za šachovnicí nahmatá Markův šafář Marido. Idyla vylhaného ráje v tu chvíli končí.

9. Tristram a Izalda rozdělení mořem

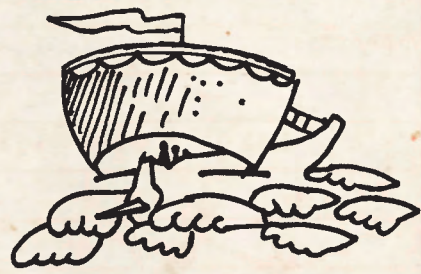

Nedlouho po prozrazení Tristramovi a Izaldě nezbývá nic jiného, nežli utéct z královského hradu plného nepřátel. Prchají do hvozdu, kde ještě nějaký čas žijí jako milenci. „Jen žaludy a lesní zelí v tom temném lese k jídlu měli“, říká nám vypravěč. Není divu, že idyla mimo civilizaci musí skončit.

Izalda se vrací k Markovi, Tristram odchází za moře do Bretaně. Dokonce se tam ožení s jinou Izaldou, tou s krásnýma rukama. Po první Izaldě ale touží dál, neustále na ni myslí, a občas se dokonce v přestrojení vrací na hrad krále Marka, aby ji spatřil. Původní kouzlo je ale navždy pryč.

Na jedné výpravě v Bretani Tristrama zraní otrávené kopí. Rytíř doufá, že léčitelské schopnosti Markovy ženy jej mohou zachránit. Ke svému věrnému příteli a vychovateli Kurvenalovi se proto obrací s prosbou.

Praví: „Milý můj, vyjed' čile a spěchej k Izaldě mé milé. Jestli mě ještě miluje, at' se nade mnou slituje. At' slituje se nad mou strastí a vezme s sebou svoje masti. Pokud by za mnou vyrazila, tak s plavci napni plátna bílá. Bez ní však napni temná plátna, ze všech stran černá, celá blatná, at' vím, že není na lodi ze světa mě to sprovodí.“

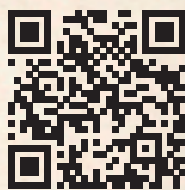

Kurvenal uspěl, Izalda Zlatovlasá vstoupila na loď. Odstrkovaná Tristramova manželka však tuto chvíli využila k pomstě a svému muži lživě ohlásila, že Kurvenalova loď pluje pod černými plachtami. Následkem této lsti Tristram umírá zklamáním. Hyne i Izalda, jakmile se dozvídá o jeho smrti. Jejich těla jsou pospolu uložena v kláštře založeném dojatým králem Markem, který se vzápětí stává mnichem. Všichni hrdinové příběhu o divoké světské lásce v cizích krajích tak na konci spočívají v bezpečně ohrazeném, posvěceném místě. A to je jistě šťastný konec, alespoň pro středověké čtenáře.

Na místě hradu krále MARKA
vzniká nový chrám
s hrobem TRISTRAMA a IZALDY

Tristram a Izalda (moderní parafráze)

10. Sesypáno

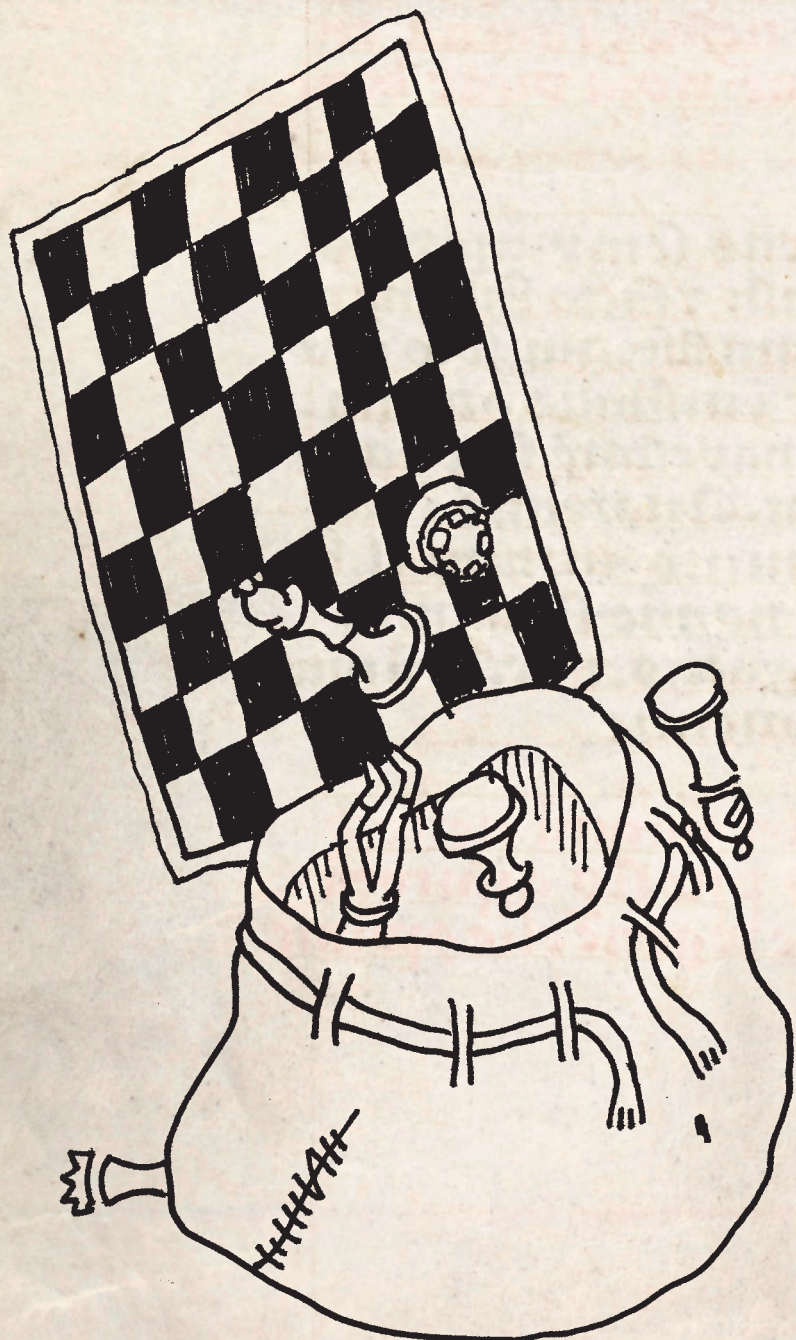

Takové příběhy si tedy vyprávějí šachové figurky Tomáše ze Štútného. Arnošt miluje svou matku a Boží hrob, ve jménu své cti však bojuje a ničí. Podobně jedná Štilfrid, jenž své turnajové oponenty raději rovnou zabíjí, I jeho syn Bruncvík působí svým kouzelným mečem strašná krveprolití. Středověké příběhy nejsou jen drsné, ale také těžko pochopitelné, sporné, jak ukazuje příběh Tristrama a Izaldy, ve kterém se titulní postavy dopouštějí jasných podvodů, a přesto jim vypravěč drží palce. Co s tím? Tomáš odpovídá.

Sluší se pozastavit i nad tím, co znamená, že ti, kteří dohráli šachy, sesypou je nakonec do pytlíku. Děje se tak proto, abychom byli pamětlivi stejného osudu, který nás čeká. Jsou na světě králové, knížata, páni, mladí, staří, malí i velcí, právě jako figurky rozsázené po šachovnici. Jedni mají nějakou moc a jiní jinou, ale nakonec je smrt všechny vezme a sesype do pytlíku. Král byl na tomto světě ctěn a seděl vedle kněžny či královny, anebo královna s králem. Ale kdepak bude jejich místo v tom pytlíku?

Knížky o hře šachové (moderní parafráze)

Tomášův král sebraný do pytlíku zapadne mezi ostatní figurky, mezi pěšce a věže a rytíře. Přijde o všechny společenské vazby, i o úctu, jež mu byla projevována. Tím, kdo pytlíkem třese, je v Tomášově vyprávění samozřejmě Bůh – kdo jiný, v onom blízkém a přece exotickém středověku. Všechny dobré i zlé skutky končí v temnotách měšce. Vymáhání spravedlnosti je vzato z lidských rukou, čtyři pozemské ctnosti vymezující šachovnici napříště neplatí, neboť je překonává Boží spravedlnost.

11. Radost i žalost

U Tomáše ze Štútného bděl nad šachovou partií Bůh. Obecně se má za to, že v novověku tohoto Boha nahradil člověk. S figurkami nyní zůstáváme sami. Když čteme středověké texty, k nimž tato výstava zve, jako bychom si s nimi hráli, a tak si dobu „pohádkových“ králů Karla IV. i jeho syna Václava lépe přiblížili.

Nezapomínejme přitom na to, kolik barev mohou středověké texty mít a k čemu všemu nás mohou inspirovat. Této šíře si je vědom i neznámý autor *Tristrama a Izaldy*, když v úvodu ke svému dílu hovoří ke čtenářům.

Rozumějte všichni
tomu, co chci říci:
O radosti, o žalosti
jeden příběh převýborný
z příběhů o mužských věcech,
o skutcích a též o řečech
i o milování.

Kdo chce,
ať ho prozkoumá!

Tristram a Izalda (moderní parafráze)

Smutek i radost, láska i boj v jediném příběhu. Ten, kdo si chce takový příběh „znamenat“, jak v originále praví vypravěč, nalezne tam ode všeho něco. Nakonec i smrt a zvláštní konec, nešťastný a šťastný zároveň. Rytíři lucemburské doby si nevyprávějí žádné pohádky, ale silné příběhy, které lze číst všelijak – nejen jako zprávy o „šťastné“ době, kdy muži byli muži a ženy ženami, či jako zprávy o temných staletích. Dnes nás od nich dělí bezpečná propast času. Kéž nás i toto naláká k četbě.

Reprezentativní výbor z děl Tomáše ze Štítného vyšel v edici „Živá díla minulosti“ pod názvem *Knížky o hře šachové a jiné péči Františka Šimka* (Praha: SNKLHU, 1956). V téže edici byly vydány i výběry obsahující *Vévodu Arnošta* (svazek *Rytířské srdce majíce* připravený Dagmar Marečkovou a Eduardem Petřem, Praha: Odeon, 1984) a kroniky o Štilfridovi a Bruncvíkovi (svazek *Próza českého středověku* připravený Jaroslavem Kolářem, Praha: Odeon, 1983). Českého *Tristrama a Izaldu* vydala Zdeňka Tichá (Praha: Mladá fronta, 1980).

Pro čtenáře, který se chce pustit do dalšího čtení, tvoří vynikající pomůcku *Výbor z české literatury od počátků po dobu Husovu*, připravený týmem pod vedením Bohuslava Havránka a Josefa Hrabáka (Praha: ČSAV, 1957). Tato kniha je přístupná online v rámci „Edice E“ Ústavu pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. (<http://www.ucl.cas.cz/edicee/>). Dobrý přehled o literárních dějinách doby vlády králů Karla a Václava (stejně jako o ostatních epochách české literární historie) lze získat z přehledové práce Jiřího Holého, Jaroslavy Janáčkové, Jana Lehára a Alexandra Sticha *Česká literatura od počátků k dnešku* (Praha: NLN, 2008).

Četba dětí Otce vlasti

Staročeská literatura za králů Karla a Václava (1346–1419)

Text připravil a kresby vyhotovil: Matouš Jaluška

Grafická úprava a sazba z písma DIDOT: Stará škola (www.staraskola.net)

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.
Oddělení starší literatury
Na Florenci 3/1420, 110 00 Praha 1

Všechny tematické výstavy z edice *Literatura ke stažení* jsou volně k dispozici na webu ÚČL AV ČR:
www.ucl.cas.cz

Svolení k využití iluminací ze svých rukopisů DA II 13 (*As-Súfiho Catalogus stellarum fixarum*) a DG I 19 (*Liber pontificalis* Albrechta ze Šternberka) laskavě poskytla Strahovská knihovna v Praze.

